

Har du skrivemaskin så ta et kopi og send til en venn i retning fra Oslo.

A L T F O R N O R G E

Nr. 16

Annen årgang.

9. april 1941.

Mappe 2

Ekepl. 16

O.V. 1152/41

Hvad der virkelig hendte 9. april 1940.

Den ufrie pressen i Norge har inneholdt en rekke misvisende artikler om det som hendte for et år siden og fhv. major Quislings tale gav likeledes et falskt bilde av det som hendte. Vi gjengir derfor en korrekt fremstilling av begivenhetene.

Hvad de tyske krav gikk ut på.

Ved midnatt åpnet de tyske krigsskipene fiendlighetene mot kystbefestningene og forsøkte seg innover Oslofjorden, til Bergen, Trondheim og Narvik. Noen timer etter, kl. 4,30 om morgenen kom minister Brauer til utenriksdepartementet og overleverte en note, hvor det blev sagt "at Tyskland ikke har til formål ved sine tiltak nå eller i fremtiden å antaste kongeriket Norges territoriale integritet og politiske selvstendighet". - I aften blev krevet følgende ting:

1. Regjeringen skulde sende et opprop til folk og hær om å undlate all motstand mot de tyske tropper når de besatte landet.
2. Den skulde gi befaling til den norske hær om å oppta en forbindelse med de innrykkende tyske tropper og gjøre de nødvendige avtaler om lojalt samarbeide med de tyske befalshavende. De norske tropper skulde få beholde sine våpen for såvidt deres opførsel tillot det. Til togn på villighet til samarbeide skulde på alle de militære anlegg som tyske tropper normet sig bli hoist det hvite parlamentarflagg ved siden av nasjonalflagget. Det skulde bli sendt sambandskommandoer a) til befalshavende over de tyske tropper som rykket inn i hovedstaden (offiserer fra hæren, marinen og luftvåpenet) og b) til de stedlige troppeførere. Sævent vilde den tyske befalshaver sende sambandsoffiserer til de norske overbefalsmenn. Oppgaven for sambandskommandoen skulde være å sikre et knirkefritt samarbeide og hindre sammenstøt mellom tyske og norske tropper.
3. De militære innretninger og anlegg som de tyske tropper vilde trengte for å sikre Norge mot den ytre fiende, særlig kystbefestningene skulde skatt bli overgitt.
4. Nøyaktige dokumenter om minesperringer som måtte være utlagt av den norske Regjering skulde bli stillet til rådighet.
5. Fullstendig mørklegning av det norske område av hensyn til luftvernet skulde bli gjennomført fra aftenen efter den første bosettelsesdag.
6. Driften av samfordselsmidler og samfordselsveier og av efterretningsmidler skulde uskadd bli holdt opp og trygget. Samfordselsmidlene (jernbanen) den innenlandske skibsfart og kystfarten og efterretningssentralene skulde bli stilt til rådighet for de tyske bosettelsestropper i det omfang som det blev nødvendig for de tyske troppers oppgave og deres forpleining.
7. Det skulde bli forbudt for krigs- og handelsskib å gå til utlandet, og ingen fly skulde få starte. Men skibsfarten til tyske havner og nøytrale østersjøhavner kunne komme til å bli frigitt.
8. De norske loser skulde få pålegg om å fortsatte sin tjeneste efter de tyske myndigheters krav, og fyreplysningen langs den norske kyst skulde rette sig efter pålegg fra de tyske myndigheter.
9. Værmeldingstjenesten skulde bli opprettholdt og stilt til rådighet for den tyske bosettelseshær, men offentlige værmeldinger skulde slutte.
10. All efterretnings- og postsamfordsel over havet til utlandet skulde sperres. Efterretnings- og postsamkvemmet med østersjøstatene skulde bli innskrenket til bestemte forbindelser og bli overvåket efter krav av kommandanten for bosettelsestroppene.

11. Prosson og kringkastningen skulde få pålegg om bare å bringe militære etterretninger med samtykke av de tyske hærmyndigheter, og alle kringkastningsstasjoner skulde bli stilt til rådighet for kunningjering fra de tyske befalshavere.

12. Utførselsforbud skulde bli utfordiget for krigstilfang fra Norge til utlandet.

13. Gjengivelse av alle de opprop og befalinger som på grunnlag av de foranstående punkter ville bli utstedt skulde for det første, for så vidt trådløs telegraf blev benyttet, bare bli gitt i siffer etter en kode som ikke var kjent for Tysklands motstandere. Kommandanten over besetnings-troppene skulde avgjøre om åpen utsending over kringkastningsstasjonene kunne bli frigitt."

Regjeringen avslår de tyske krav og henviser til Hitlers egne ord.

Da utenriksministeren hadde lest hele dette tyske memorandum med de tilføjede særskilte krav, sa han at sendemannen naturligvis forstod at en så viktig avgjørelse som det her spurtes om, kunde ikke han ta alene på egen hånd, men måtte forelegge saken i det minste for Regjeringen. Sendemannen svarte at det hadde den aller største hast med å få saken avgjort, fordi den tyske aksjon allerede var så langt fremskreden at skulde den stanses så måtte de tyske krav øieblikkelig bli oppfylt. Han nevnte at den tyske flåte hadde ordre om å ha besatt de forskjellige byer innen kl. 9 eller 10 om morgenen.

Utenriksministeren sa at det ikke vilde ta lang tid å få Regjeringens standpunkt, for den satt allerede samlet i Utenriksdepartementet. Den hadde vært samlet der hele natten etter at angrepet var begynt. Sendemannen gikk da med på at spørsmålene skulde bli lagt frem for Regjeringen, men minnet igjen om at det hadde stor hast. Da utenriksministeren så hadde underrettet Regjeringen om innholdet av det tyske forslag eller krav, tok den meget fort det standpunkt at slike krav kunde et selvstendig land ikke gå med på. Utenriksministeren ga så den tyske sendemann melding om dette svar. Han minnet sendemannen om hvad den tyske fører nylig hadde sagt at et folk som ydmykt bøier sig for en veltmann uten å gjøre den ringeste motstand fortjener ikke å leve, og vi, sa utenriksministeren, vil bevare og vorge var selvstendighet.

Derved var avgjørelsen truffet, og det tyske overfall blev gjennomført i løpet av de nærmeste timer. Kongen, kronprinsen, Regjeringen og Stortinget så sig da straks samme morgen nødt til å forlate Oslo for ikke å fal i tyskernes hender, og for at ikke all norsk regjeringsutøvelse skulde bli umuliggjort.

Alt fra første øieblikk så kongen folkets vei. Hans store lejelitet mot storting og regjering.

Stortinget møttes på Hamar kl. 12.30 etter at toget som førte kongefamilien, Regjeringen og Stortinget var blitt stående på Lillestrømmen under bombingene av Kjeller flyveplass.

I møtet blev der rodegjort for alt som inntil da hadde hendt.

I ettermiddagsmøtet meddelte presidenten (Hambro) at regjeringen hadde stillet sine plasser til disposisjon. Dette hadde han drøftet med presidentskapet og med enkelte tingmenn og man var av den opfatning at det vilde være umulig at landet hadde svovende regjeringsforhold i det øieblikk man har å treffe valget mellom en kapitalusjen like overfor en fremmed makt eller en etablering av ytterst innviklet krigstilstand i landet. Han foreslog derfor at Stortinget henstiller til Kongen, som ikke hadde innvilget avskjedsbegjæringen, å forlenge Regjeringen i deres embeder og henstillet til Regjeringen å fungere inntil videre. Stortinget gav sin tilslutning til dette forslag og ga samtidig regjeringen fullmakt til å supplere sig med 3 konsultative statsråder.

Man drøftet så videre den militære situasjon og der oplystes at den tyske sendemann atter hadde vært i Utenriksdepartementet og overfor ekspedisjonschef Johannesson hadde fremholdt at norsk motstand mot den aksjon som Tyskland hadde gått igang med var helt meningsløs. Den tyske sendemann gjentok at Tyskland ikke har til formål med sine tiltak å røre ved den territoriale integritet og den politiske selvstendighet for Kongeriket Norge, hverken nu eller i fremtiden. Denne meddelelse var referert i en konferanse mellom Regjeringen, Stortingets representanter og et par av tingmennene, hvor man drøftet om det ikke vilde være riktig av hensyn til en innstilling av de pågående fiendtligheter inntil man har truffet sine beslutninger, å komme i kontakt med den tyske sendemann i Oslo. Der blev sendt følgende telegram til ekspedisjonschef Johannesson, som mottok henvendelsen fra den tyske sendemann: "Tyske sendemanns henvendelse til Dem mottatt og drøftet av Regjeringen med representanter for Stortinget. Dermed straks meddele sendemannen at Regjeringen nu forelegger spørsmålet om underhandling med tyske myndigheter om fredelig ordning for Stortinget. Kan gi endelig svar sent i aften eller tidlig imorgen. Forutsetter i mellomtiden stansning kamp."

President Hambro meddelte videre at etter mottagelsen av rapporter fra de forskjellige kantar av landet og under inntrykket også av de materielle og finansielle vanskeligheter, var flere av Regjeringens medlemmer, som om morgenen hadde avvist den tyske sendemanns henvendelse, nu villige til å ta sitt prinsipielle standpunkt op til fersnyet overveielse og til foreleggelse for Stortinget. Under de drøftelser som man har hatt har Kongen fremholdt at en underkastelse under de tyske krav i øieblikket ikke vilde bety noen sikkerhet for landet, da den ikke vilde bringe oss utenfor kampen. Norge vilde bli krigsskueplass i ethvertfall og noen tillit til de eventuelle arrangementer man måtte komme til å treffe med de tyske befalshavere, hadde han ikke. Men han føiet til at når Stortinget helt fritt hadde truffet sin avgjørelse i denne sak, hadde han intet annet personlig standpunkt enn den fulle lojalitet mot det som måtte bli vedtatt under disse vanskelige forhold.

Statsminister Nygaardsvold uttalte at man måtte forsøke å underhandle med den tyske sendemann om hvilke betingelser Norge kunde utøve sin suverenitet på og at man opnevnte et 3-manns utvalg til å forhandle.

President Hambro var enig i at man opnevnte et 3-manns utvalg til å forhandle. Forhandlingene blev nu avbrutt da der kom meddelelse om at tyske styrker hadde passert Josheim på vei til Hamar for å fange Stortinget. Kl. 21.40 fortsatte så Stortinget sine forhandlinger på Elverum.

Stortingsmøtet som vår motstand bygger på.

Alt på Hamar hadde det kommet telefonmelding fra Oslo om at sendemann Brauer ønsket ny forhandling med Regjeringen og Stortinget vedtok nå etter fremlegg fra Regjeringen å opnevne en delegasjon til å føre forhandlingene med ham i Oslo. Til medlemmer i denne delegasjonen blev valgt utenriksminister Koht og stortingsmennene Ivar Lykko, Joh. Ludw. Mowinkel og Jon Sundo og de planla å reise sørover om natten. Imidlertid kom det om kvelden nytt telefonbud fra Oslo om at Brauer instendig ønsket foretrede for Kongen for å drøfte visse forslag. Sendemannen sa sig villig til å komme onten allerede om natten eller tidlig neste dag. Han fikk svar om at Kongen kunde ta imot ham på Elverum neste dag kl. 11. Delegasjonen utsatte derfor sin reise og ventet på Elverum på nærmere avtale, mens de andre medlemmer av Stortinget begynte å reise bort, idet Stortinget foreløbig hadde sluttet sine forhandlinger. - Det er dette betydningsfulle møte i Stortinget som vår motstand konstitusjonelt bygger på, idet det gav Regjeringen fullmakt til også om nødvendig å fortsatte kampen utenfor Norges grenser.

Det første tyske løftebrudd.
Kravene som samlet folket og
berørte var politiske selv-
stendighet. Kongen følger
sin linje.

Om netton kom det melding om at den foran nevnte tyske militæravdeling nå var på vei mot Elverum og Regjeringens medlemmer med undtagelse av utenriksministeren, reiste da bort. Angrepet blev avvist og om formiddagen den 10 april kom Kongen til møtestedet på Elverum for å ta imot den tyske søndemann. Her kom da dr. Brauer og, av forskjellige grunner endel forsinket, så møtet først kunde begynne kl. 13. I samtaler som deretter fulgte, først mellom Kongen og søndemannen alene, deretter mellom disse 2 i overvær av utenriksministeren, erklærte den tyske søndemann at situasjonen nå var så forandret at den tyske Regjering ikke lenger kunne noyes med de krav som var lagt frem i memorandumet fra dagen før. Den tyske regjering måtte nå kreve at det blev dannet en annen Regjering i Norge, en som den hadde tillit til, således at det blev et vennskapelig samarbeide mellom Norge og Tyskland. Med hensyn til innholdet av selve memorandumet, sa søndemannen at også der vilde en bli nødt til å foreslå endel skjerpninger, men forutsetningen for det hele var dannelsen av den nye Regjering, og den tyske Regjering krevde at Kongen skulde utnevne major Quisling til regjeringschef og til statsråder) sammen med ham de menn som han hadde kungjort som sin Regjering muligens likevel utfyllt med noen andre personligheter.

Kongen erklærte i samråd med utenriksministeren at han ikke kunde utnevne noen regjering som ikke hadde tillit hos det norske folk, og ved flere valg var det fullstendig klargjort at major Quisling ikke hadde tilstrekkelig tillit hos folket. Det var ikke noe parlamentarisk eller konstitusjonelt grunnlag for en regjering Quisling. Hans regjering i Norge vilde bare bli en ny Kuusinen-regjering. Utenriksministeren oplyste søndemannen om at regjeringen Nygaardsvold hadde erklært sig villig til å gå av, og han spurte om den tyske regjering vilde kunne tenke sig dannet en vennskapelig regjering som kunde samarbeide med Tyskland, av andre personer enn de som var nevnt. Søndemannen sa at spørsmålet om hvilke menn som skulde sitte i regjeringen sammen med Quisling måtte kunne la sig drøfte, men det var besluttet at føreren Quisling måtte være den mann som skulde stå i spissen for regjeringen.

Kongen sa da tilslutt at han skulde forelegge saken for sin lovlige regjering og at han måtte vente med å gi et endelig svar inntil dette var skjedd. Den tyske søndemann understreket at det hastet sterkt med å få en avgjørelse, og det blev da avtalt at når han reiste sørover, skulde han kunne telefonere til utenriksministeren fra Eidsvoll, idet en til den tid kunne regne med at Kongen hadde fått samrå sig med sin regjering.

Efterpå hadde Stortingets forhandlingsdelegasjon en kort samtale med dr. Brauer. Men den kom bare til å bestå i en gjentagelse av det som var sagt i samtalen med Kongen, og det blev ikke spørsmål om noen forhandling om kravene i det tyske memorandum fra 9. april, idet den første forutsetning for forhandling nå var utnevningen av en ny regjering.

Omkring kl. 20 om kvelden fikk utenriksministeren melding om fra Regjeringen at Kongen sammen med den hadde tatt sin avgjørelse. Kongen vilde ikke kunne utnevne en regjering Quisling efter tysk kommando. Nettop da meldte også Brauer sig i telefonen fra Eidsvoll og fikk dermed beskjed. Søndemannen spurte om det betydde at den norske motstand mot den tyske innrykning vilde bli fortsatt, og utenriksministeren svarte hertil: "Ja, så langt som bare mulig."

Dette er sandheten om begivenhetene 9. april. At Stortinget i årenes løp har gjort feil og ikke bestandig vært et uttrykk for det beste i nasjonen nekter ingen. Men at de jevne menn det består av sammen med regjeringen og under Kong Haakons personlige og inspirerende ledelse, ikke lot sig slå av panikk skal vi være klar over. Og først da de hadde gjort sin plikt mot folket og lagt grunnen for vår selvstendighetskamp reiste de hjem. Tross bakvaskelse og kritikk viste dot sig at stortinget virkelig var et nødanker i farens stund.